

1.6.2 Teplo - shrnutí

Předpoklady: 010509

Pomůcky:

Důležité poznatky

Látky při zahřívání zvětšují objem (roztahují se – pokus s vodou) $\Rightarrow$ princip činnosti některých teploměrů.

Teplo cestuje třemi způsoby:

- vedení (železná lžička x dřevěná vařečka),
- proudění (pokus s vodou a hypermanganem, teplé stoupá vzhůru),
- záření (táborový oheň, bílá x černá).

Voda vaří za normálního tlaku při 100°C .

Pedagogická poznámka: Následující příklady řeší žáci ve skupinách. Před začátkem řešení zdůrazňuji, že správné vysvětlení, musí vycházet ze základních pravidel (například k tomu, že se v daném ději daří zabránit některým způsobům šíření tepla), většina těch potřebných (a všechna v této kapitole probraná) je uvedena ve shrnutí. Cílem každé skupiny je najít právě takto fyzikálně důsledná vysvětlení následujících příkladů a skupinová práce by měla přinést právě vzájemnou kontrolu a větší důslednost při rozebírání jevů až k opravdovým začátkům.

Př. 1: Navrhni pokus, kterým by ses přesvědčil o tom, zda teplo lépe drží železo nebo voda.

Př. 2: Proč se kotelny vždy staví ve sklepě nebo v přízemí a nikdy v patře? (ušetřilo by se za komín)

Př. 3: Když škrtneme zápalkou, tak ji ihned poté, co vzplane, obrátíme hlavičkou dolů. Proč? Kterému ze způsobů vedení tepla tak pomáháme?

Př. 4: Na konci zimy v době, kdy sluníčko již začíná více svítit, se předměty například kamínky, větvičky nebo psí exkrementy propadávají v průběhu několika dnů do sněhu nebo ledu. Vysvětli.

Př. 5: V suchých a teplých oblastech (například na Sahaře) se domorodé obyvatelstvo obléká většinou do bílého oblečení. Vysvětli.

Př. 6: V nižších patrech paneláků bývá větší zima než ve vyšších. Proč?

Př. 7: Před vynálezem ledniček se pivo chladilo ledem, který se v zimě sbíral z řek a rybníků. Kde bylo nutné led skladovat, aby vydržel přes celé léto a neroztál se? Proč?

Př. 8: Navrhni konstrukci spacího pytle.

Př. 9: Jednou z pro život velmi důležitých zvláštností vody je skutečnost, že led je lehčí než voda a vodní plochy zamrzají odshora. Navíc největší hustotu má voda při 4°C a

pokud ochladne na nižší teplotu neklesá již ke dnu, ale drží u hladiny. Co by se stalo, kdyby se nejstudenější voda držela u dna a led byl těžší než voda?

Žáci přinesou příště: malé předměty z různých kovů i jiných materiálů, sponka, kus nitě, tlustý papír

Shrnutí: